

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de gençlerin eğitimden çalışma yaşamına geçişte karşı karşıya kaldıkları işsizlik, düşük ücret, güvencesiz çalışma ve nitelikleriyle uyumlayan işlerde çalışma sorunlarının; artan barınma ve yaşam maliyetlerinin gençlerin ailelerinden bağımsız bir yaşam kurabilmeleri üzerindeki etkilerinin; ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin durumunun ve genç kadınların karşı karşıya kaldıkları özgün eşitsizliklerin araştırılması; gençlerin güvenceli çalışma, barınma ve bağımsız yaşam haklarını güvence altına alacak kamusal politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayça TAŞKENT
Sakarya Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de genç olmak giderek daha fazla işsizlik, güvencesizlik, düşük ücret ve geleceksizlikle karşı karşıya kalmak anlamına gelmektedir. Eğitimini tamamlamak iş bulmayı, iş bulmak geçinebilmeyi, çalışmak ise aileden bağımsız bir hayat kurabilmeyi güvence altına almamaktadır. Gençlerin önemli bir bölümü kendi hayatlarını kurmayı, ayrı bir eve çıkmayı, evlenmeyi ya da çocuk sahibi olmayı ekonomik nedenlerle ertelemek zorunda kalmaktadır.

Bu tablo gençlerin bireysel tercihleriyle, yeterince çalışmamalarıyla ya da “ailelerinden ayrılmak istememeleriyle” açıklanamaz. Gençlerin bağımsız bir hayat kuramaması; ücretlerden istihdam politikalarına, kiralardan çalışma koşullarına, eğitim sisteminden sosyal politikalara kadar uzanan yapısal bir sorundur.

TÜİK’in 2025 yılı verileri sorunun boyutunu açık biçimde ortaya koymaktadır. 15–24 yaş grubundaki gençlerde istihdam oranı yalnızca yüzde 40,3’tür. Genç işsizlik oranı yüzde 15,3, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı ise yüzde 23,3’tür. Başka bir ifadeyle Türkiye’de yaklaşık her dört gençten biri ne eğitimdedir ne de istihdamdadır.

Üstelik bu oran bir önceki yıla göre gerilememiştir. 2024 yılında yüzde 22,9 olan ne eğitimde ne istihdamda bulunan gençlerin oranı 2025 yılında yüzde 23,3’e yükselmiştir. Genç kadınlar açısından tablo daha da ağırdır. 2025 yılında ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı genç erkeklerde yüzde 16,3 iken genç kadınlarda yüzde 30,9’dur. İstihdam oranı ise genç erkeklerde yüzde 53 iken genç kadınlarda yalnızca yüzde 26,7’dir.

Ancak bu veriler “gençler çalışmıyor” biçiminde okunamaz. Ne eğitimde ne istihdamda olma hâli; iş aradığı hâlde iş bulamayanları, iş bulma umudunu kaybedenleri, bakım emeği nedeniyle çalışma yaşamının dışında kalanları ve farklı nedenlerle eğitim ve istihdam olanaklarına erişemeyen gençleri aynı başlık altında toplamaktadır. Dolayısıyla sorun gençlerin isteksizliği değil, milyonlarca gence eğitimden güvenceli istihdama uzanan bir yaşam olanağının sunulamamasıdır.

Sorun yalnızca işsiz gençlerden de ibaret değildir. Bugün bir işe sahip olmak, gençler açısından ekonomik bağımsızlığın güvencesi olmaktan çıkmıştır. Düşük ücretler, güvencesiz ve geçici çalışma biçimleri, uzun çalışma saatleri ve yüksek yaşam maliyetleri nedeniyle çalışan gençlerin de önemli bir bölümü aile desteği olmaksızın yaşamlarını sürdürmekte zorlanmaktadır. Bir gencin aldığı ücretin kirasını, faturalarını, ulaşımını, beslenmesini ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediği koşullarda “istihdam edilmiş olmak”, kendi hayatını kurabilmek anlamına gelmemektedir.

Barınma krizi bu bağımlılığı daha da derinleştirmektedir. Özellikle büyükşehirlerde artan kiralar, depozito ve taşınma giderleri gençlerin tek başına veya ailelerinden ayrı bir konutta yaşayabilmesini giderek güçleştirmektedir. Gençlerin aile evinde yaşamaya devam etmesi bu nedenle yalnızca kültürel bir tercih olarak değerlendirilemez. Ailesinden ayrılmak isteyen ancak bunu ekonomik olarak karşılayamayan gençlerin sayısı ve koşulları kamu tarafından ayrıca araştırılmalıdır.

Gençlerin bugün karşı karşıya kaldığı sorun yalnızca iş bulmak değildir; kendi hayatlarını kurabilme olanaklarının giderek daralmasıdır. Eğitimini tamamlayan ancak iş bulamayan, iş bulan ancak ücretiyle geçinemeyen, çalıştığı hâlde ailesinin ekonomik desteğine ihtiyaç duyan, yüksek kiralar nedeniyle aile evinden ayrılamayan milyonlarca gencin yaşadığı sorun kişisel bir başarısızlık değil, uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların sonucunda ortaya çıkan toplumsal bir meseledir.

Gençlerden sürekli daha fazla eğitim almaları, daha fazla deneyim edinmeleri, daha fazla çalışmaları ve “kendilerini geliştirmeleri” beklenirken; güvenceli iş, insanca yaşayabilecekleri bir ücret ve erişilebilir barınma olanaklarının sağlanmaması kabul edilemez. Gençlerin geleceğini ailelerinin gelirine ve sahip olduğu olanaklara bırakan bir düzen, gençler arasındaki sınıfsal eşitsizlikleri de yeniden üretmektedir. Ailesinin ekonomik desteğine sahip olan genç ile bu desteğe sahip olmayan genç aynı koşullarda hayata başlanmaktadır.

Bu nedenle gençlerin ailelerinden bağımsız bir yaşam kurmalarının önündeki ekonomik ve toplumsal engellerin; işsizlik, düşük ücret ve güvencesiz çalışma koşullarının; barınma maliyetlerinin; ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin karşı karşıya kaldıkları sorunların ve genç kadınların özgün durumlarının bütünlüklü biçimde araştırılması, gençlerin güvenceli çalışma, barınma ve bağımsız yaşam haklarını sağlayacak kamusal politikaların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması gerekmektedir.

187 Sayılı Meclis Araştırma Çerçesi

VEKİL ADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Tarkan Elçi	İstanbul	
Alper TİMİSİ SİĞİRCİ	ANKA	
Mehmet Tahmasız	Gonun	
Sevgiye Örs Örs	Muğla	
Minat ÇAN	Samsun	
İsmail Hakkı ÇINVER	Karaman	
Elvan İslam	Giresun	
Hikmet Valim Halici	İsparta	
E. Eylem ERGÜNE	Zonguldak	
Gizem ÖZCAN	~~İzmir~~ MUĞLA	
Orhan Siner	Adana	
Resat Karagöz	Amasya	
Fahri ÖZKAN	K. eli	
A. SİBEL YANIKÖMER	İZMİR	
Hasan Öztürk	Bursa	
Gamze TAŞCIAR	Ankara mv.	
Nurhayat Albayrakçı	Bursa mv.	
Süleyman Bülbül	Aydın mv.	
Ulas Karasu	Sivas mv.	

